Archetype

Bruno Zevi

Παναγιώτης Τουρνικιώτης - 31/10/2018

Ο Bruno Zevi (1918-2000) είναι γνωστός στους περισσότερους ως ιστορικός της μοντέρνας αρχιτεκτονικής. Πάνω από όλα όμως είναι γνωστός επειδή ανέδειξε τη σημασία της οργανικής αρχιτεκτονικής, την οποία εξέφραζε κατά τη γνώμη του ο Frank Lloyd Wright. Ρωμαίος και εβραίος ταυτόχρονα, συνέδεσε τη ζωή και τη δράση του με την πόλη και την πολιτισμική καταγωγή του. Το βιβλίο *Verso un'architettura organica* που δημοσίευσε αμέσως μετά τον πόλεμο, προσθέτοντας τη λέξη *organica* στον αντίστοιχο τίτλο του Le

Corbusier, αποτέλεσε ένα μανιφέστο, το οποίο ολοκλήρωσε με το πολυδιαβασμένο *Να μάθουμε να βλέπουμε την αρχιτεκτονική*, το 1948. Το 1950 έκλεισε μια εκρηκτική πενταετία συγγραφικού έργου με την *Ιστορία της μοντέρνας αρχιτεκτονικής*, που ξανάγραψε 25 χρόνια αργότερα επεκτείνοντάς τη. Ήταν πολυγραφότατος, αλλά αν πρέπει να αναφέρω ένα ακόμα βιβλίο του, αυτό θα ήταν *Η μοντέρνα γλώσσα της αρχιτεκτονικής*, το 1973, που μεταφράστηκε και ελληνικά. Ταυτόχρονα ο Zevi δίδαξε για χρόνια, στη Βενετία και τη Ρώμη, διαμορφώνοντας γενιές μαθητών. Ήταν μια προσωπικότητα με πολύ μεγάλη επιρροή, κριτικό πνεύμα και πολιτική αντίληψη για την αρχιτεκτονική και την κοινωνία, που εξέφραζε πάντα μαχητικά. Στην περίοδο του μεταμοντέρνου ανέλαβε σταυροφορία υπεράσπισης του μοντέρνου, χωρίς δισταγμούς και αμφιβολίες. Και στα αμέσως επόμενα χρόνια, αναγνώρισε στην 'αποδόμηση' μια ανώτερη έκφραση του μετα-ρασιοναλιστικού μοντέρνου λόγου, υποκλινόμενος στη σύνθετη ελευθερία των μορφών του Erich Mendelsohn και του Daniel Libeskind ταυτόχρονα.

Τον θυμάμαι τον Ιανουάριο του 1980 στο Παρίσι, στις μεγάλες συζητήσεις που ακολούθησαν τον αντι-διαγωνισμό για την γκρεμισμένη αγορά των Halles, να μιλά για τα *objets trouvés* της αρχιτεκτονικής με ένα πύρινο λόγο, μπλέκοντας σταθερά τα γαλλικά και τα ιταλικά, χειρονομώντας με έντονη, σχεδόν οπερατική θεατρικότητα, και να γοητεύει το κοινό, που ήταν συνηθισμένο σε περισσότερο λογικές και κριτικές θεωρήσεις, όπως εκείνη του Henri Lefebvre. Τον συνάντησα 10 χρόνια αργότερα στην Αθήνα ως κριτή στον διαγωνισμό για το Μουσείο της Ακρόπολης. Σε μια συζήτηση μαζί του, τον Απρίλιο 1990, μου μίλησε για τις 438 προτάσεις του διαγωνισμού λίγο πριν ολοκληρωθεί η κρίση, υποστηρίζοντας τη μοντέρνα γλώσσα και αντίληψη εκείνου που αργότερα ανεδείχθη σε πρώτο βραβείο των 'ρωμαίων' Nicoletti και Passarelli. Πολλοί είπαν πως ο Zevi έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο σε αυτή την επιλογή. Αλλά δεν τον ένοιαζε αυτό. Ο Zevi ήταν σίγουρος για την κρίση του, έστω και αν είχε χάσει μεγάλο μέρος από τη μαχητικότητα των προηγούμενων χρόνων: φορούσε σταθερά το παπιγιόν αλλά ήταν πια 'κουρασμένος'.

Το 2018, στα 100 χρόνια από τη γέννησή του, έγιναν πολλές εκδηλώσεις προς τιμή του, η σημαντικότερη από τις οποίες ήταν μάλλον στη Ρώμη, στο MAXXI της Zaha Hadid. Η ορμητική φυσιογνωμία του και το ιστορικό ίχνος που άφησε αρμόζουν τέλεια στο ρευστό απολίθωμα του Μουσείου του 21ου αιώνα: μια μεγάλη κίνηση, μια χειρονομία, περισσότερο εκφραστική από τις λέξεις, πιο κοντά στην παντομίμα, στη γνήσια ιταλική παράδοση. Ο Bruno Zevi ήταν θέατρο και ιστορία μαζί.

*Εισαγωγική φωτογραφία : Ο Bruno Zevi, εμπρός από τον Henri Lefebvre στο Παρίσι, τον Ιανουάριο 1980